

FINANCIRANJE POLJOPRIVREDE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Vidović, Hrvoje

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:975991>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski studij (Financijski menadžment)

Hrvoje Vidović

FINANCIRANJE POLJOPRIVREDE U REPUBLICI HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

Osijek, srpanj 2023.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski studij (Financijski menadžment)

Hrvoje Vidović

FINANCIRANJE POLJOPRIVREDE U REPUBLICI HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

Kolegij: Agrarna ekonomija

Broj indeksa: 0010226715

e-mail: hvidovic@efos.hr

Mentor: prof.dr.sc. Zdravko Tolušić

Osijek, srpanj 2023.

Josipa Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Undergraduate study (Financial managment)

Hrvoje Vidović

FINANCING OF AGRICULTURE IN THE REPUBLIC OF CROATIA

FINAL PAPER

Osijek, July 2023

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA
OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI
DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.

2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska.

3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).

4. izjavljujem da sam autor predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta: Hrvoje Vidović

JMBAG: 0010226715

OIB: 94425784149

e-mail za kontakt: hrvojevidovic00@gmail.com

Naziv studija: Financijski menadžment

Naslov rada: Financiranje poljoprivrede u Republici Hrvatskoj

Mentor rada: prof. dr. sc. Zdravko Tolušić

U Osijeku, 2023. godine

Potpis:

Financiranje poljoprivrede u Republici Hrvatskoj

SAŽETAK:

Poljoprivreda je gospodarska grana koja ima velik značaj za Republiku Hrvatsku. Dobrom dijelu stanovništva Republike Hrvatske, posebno u Slavoniji, ona predstavlja životnu egzistenciju i opstanak u ruralnom prostoru. Poljoprivreda, osim što je primarna grana gospodarstva, je i također temeljna osnova razvoju jake prehrambene industrije. U ovom radu predstavljaju se prilike i mogućnosti za razvoj hrvatske poljoprivrede kroz povoljne kreditne programe, visoke potpore za proizvodnju dohodovnijih i deficitarnijih sektora poljoprivrede, kao i subvencije za ulaganja u investicije u poljoprivredne. Naglasak je na ostanku mlade populacije u ruralnim područjima Republike Hrvatske. Ono što Hrvatska može iskoristiti u budućem razdoblju je rast konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača te podizanje stupnja samodostatnosti u poljoprivrednoj proizvodnji. Iz svih navedenih razloga, ova tema je itekako neophodna i potrebna kako bi se među ljudima probudila svijest o važnosti poljoprivrede i pratećim čimbenicima o kojima uvelike ovisi samo gospodarstvo Hrvatske i Slavonije, ali i velik broj stanovništva.

Ključne riječi: financiranje, razvoj, poljoprivreda, proizvodnja

Financing agriculture in the Republic of Croatia

SUMMARY:

Agriculture is an economic activity that is of great importance in the Republic of Croatia. For a good part of the Croatian population, especially in Slavonia, it represents life existence and substance in the rural area. Agriculture, besides being the primary branch of the economy, it is also the fundamental basis for the development of a strong food industry. This paper presents opportunities and possibilities for the growth of Croatian agriculture through favorable credit programs, high support for the production of more profitable and deficit sectors of agriculture, as well as subsidies for agricultural investments. The accent is on the remaining a young population in the rural parts of Croatia. What Croatia use in the future is the growth of the competitiveness of agricultural producers and th raising of the level of self-sufficiency in agricultural production. Considering all the mentioned reasons, this topic is very important and necessary in order to raise awareness among people about the importance of agriculture and the accompanying factors on which the economy of Croatia and Slavonia, as well as a large number of the population, largely depends.

Keywords: financing, development, agriculture, production

Sadržaj

1. Uvod.....	9
2. Teorijska podloga i prethodna istraživanja	10
3. Metodologija rada	11
3.1. Podizanje stupnja samodostatnosti	11
3.2. Podizanje stupnja konkurentnosti Hrvatske poljoprivrede	12
4. Opis istraživanja i rezultati istraživanja	13
4.1. Podizanje proizvodnosti	13
4.1.1. Upravljanje poljoprivrednim zemljištem	13
4.1.2. Investicije u poljoprivredi	13
4.1.3. Znanost i istraživanje	14
4.1.4. Ulaganje u vertikalne lance vrijednosti	14
4.1.5. Regionalizacija poljoprivredne proizvodnje	15
4.1.6. Jačanje horizontalnog lanca vrijednosti	15
4.2. Načini podizanja samodostatnosti	15
4.2.1. Povećanje broja poljoprivrednih zemljišta	15
4.2.2. Poljoprivredne potpore	15
4.2.3. Aktivna uloga Ministarstva.....	16
4.2.4. Moderiranje odnosa u lancu poljoprivredni proizvođač-prerađivačka industrija.....	16
4.2.5. Mjere ulaganja u moderne logističke i skladišne kapacitete	16
5. Analiza sekundarnih podataka	17
5.1. Poljoprivredna gospodarstva i poljoprivredno zemljište u Republici Hrvatskoj.....	17
5.1.1. Korišteno poljoprivredno zemljište prema tipu poljoprivrednog gospodarstva	18
5.1.2. Ukupno korišteno poljoprivredno zemljište u Republici Hrvatskoj.....	18
5.2. Poljoprivredna proizvodnja u Republici Hrvatskoj	20

5.2.1. Biljna proizvodnja	20
5.2.1.1. Ratarstvo	20
5.2.1.2. Voćarstvo i povrtlarstvo.....	24
5.2.1.3. Vinogradarstvo i vinarstvo.....	26
5.2.2. Stočarska proizvodnja	27
5.2.3. Ekološki uzgoj	28
6.Rasprava	30
7. Zaključak	31
Literatura.....	32
Popis grafikona.....	35
Popis slika	35

1. Uvod

Sektor poljoprivredne proizvodnje Republike Hrvatske u posljednjih deset godina je iznimno nazadovao, u prilog tome govore nam podaci kako je 2010.godine vrijednost poljoprivredne proizvodnje iznosila 21,2 milijarde kuna, a 2019.godine iznosila 18 milijardi kuna. Sukladno navedenim podaci potrebna je kvalitetna strategija razvoja Hrvatske poljoprivrede i stvaranja veće produktivnosti unutar sektora. Ključniji problem Hrvatske poljoprivrede je nekvalitetna raspodjela i upotreba poljoprivrednih zemljišta, koji predstavlja glavni resurs spomenutog sektora. Dakako, tu je mnoštvo i drugih poteškoća koje pogađaju poljoprivredu u Hrvatskoj, poput zastarjele tehnologije proizvodnje i mehanizacije koja prvenstveno omogućava veću produktivnost i efikasnost. Potrebno je navesti i otpor umrežavanja hrvatskih poljoprivednika u svojevrzne proizvođačke organizacije, razlog neumrežavanja zasniva se na prijašnjim događajima, koji se temelji na neshvaćanjem i nerazumijevanjima unutar članova. Rezimirajući sve navedene probleme shvaćamo kako su rezultati u poljoprivedi vrlo nekomparirajući u odnosu na susjedne države i tijekom godina se smanjuju unatoč velikim financijskim potporama od strane Republike Hrvatske. Zbog toga je neophodno izgraditi strategiju razvoja poljoprivrede u Hrvatskoj, koja će nam omogućiti i prikazati smjernice ulaganja unutar sektora. Hrvatska je zbog svog geografskog položaja i geološke raznolikosti posjeduje izniman potencijal za transformiranjem svog poljoprivednog potencijala u djelatnost koja potiče gospodarski rast i razvoj društva.

2. Teorijska podloga i prethodna istraživanja

Ukupna vrijednost poljoprivredne proizvodnje u Hrvatskoj 2019. iznosila je 18 milijardi kuna, što je oko 4% hrvatskog BDP-a, po učešću daleko iznad ostalih EU zemalja, prvenstveno zbog nerazvijenosti sektora industrije u Hrvatskoj. Zajedno sa prehrambenom industrijom poljoprivreda čini 7,3% hrvatskog BDP-a, što cijeli sektor čini strateškim. Od ulaska Hrvatske u EU, vrijednost poljoprivredne proizvodnje pada za oko 5 milijardi kuna sa 20,9 milijardi u 2012., na ispod 15,9 milijardi u 2017. godini, a najniža vrijednost ostvarena je 2014. godine – ispod 15 milijardi kuna (DZS, 2021). Hrvatski poljoprivrednik je na otvoreno tržište EU-a ušao nespreman, nedostatan konkurentan, a potpuno otvaranje domaćeg tržišta jeftinim viškovima roba iz EU, u samo 2 godine urušilo je vrijednost proizvodnje za preko 25%, zatvorilo mnogobrojne farme i reduciralo domaću proizvodnju. U sljedećih 5 godina nastavljen je nezapamćen i jedan od najgrubljih procesa prisilnog restrukturiranja poljoprivredne proizvodnje u Hrvatskoj. Izravne EU potpore, po hektaru zemljišta, koje poljoprivredno gospodarstvo obrađuje, samo su tome doprinijele, poglavito kod stočarske proizvodnje. U osnovi, one su nadoknadile manjak dohotka samo ratarima, te se ta proizvodnja i održala. Sva druga poljoprivredna proizvodnja, u vertikalnom lancu je stradala, jer hrvatske Vlade nisu na vrijeme primijenile ostale dozvoljene mehanizme i mjere specifičnih potpora koje u EU zemljama postoje niz godina, a hrvatska administracija, ili ih nije poznavala, ili ih se nije usudila primijeniti (Agroklub, 2021). Urušavanju stočarstva doprinijela je i propast dijela prerađivačke industrije. Navedeni su neki od podataka koji ilustriraju loše stanje u Hrvatskoj poljoprivredi: prosječna veličina poljoprivrednog zemljišta u Hrvatskoj je 10 ha, a prosjek EU zemalja je 16 ha, s tim da 70% posjeda u Hrvatskoj raspolaže sa svega prosječno 5 ha obradive površine, što Hrvatsku svrstava u red zemalja s izrazito malim i rascjepkanim poljoprivrednim posjedima. Hrvatska poljoprivreda ima nepovoljnu dobnu i obrazovnu strukturu poljoprivrednih proizvođača; samo 4,7% proizvođača je mlađe od 35 godina, a samo 5% ima poljoprivrednu struku. Produktivnost rada u poljoprivredi pada i na razini je od 31,6% prosjeka EU (Europska komisija, 2021). U cijelom promatranom razdoblju, poljoprivrednicima je kapital bio vrlo teško dostupan, odnosno bio je skup, a uvjeti kreditiranja nisu bili prilagođeni karakteru poljoprivredne proizvodnje. Hrvatsku poljoprivredu karakterizira izrazito negativna vanjskotrgovinska bilanca, te je pokrivenost uvoza izvozom 65% (DZS, 2021). Najveći vanjskotrgovinski deficit Hrvatska bilježi u izvozu mesa, mlijeka, voća i povrća (Ministarstvo poljoprivrede, 2021).

3. Metodologija rada

Kako bi se ispitala trenutna situacija hrvatske poljoprivrede i uočili određeni izazovi potrebno je provesti odgovarajuća istraživanja koja bi omogućila izbor adekvatnog pravca kretanja i razvoj poljoprivrede. U teorijskom dijelu rada naglasak je na literaturi, odnosno stručnim knjigama, znanstvenim radovima, internet izvorima, zakonima, pravilnicima i strategijama koje citiramo te iz kojih izvodimo subjektivne zaključke. Praktični dio rada baziran je na relevantne statističke podatke hrvatskih i europskih institucija (Europska komisija, Ministarstvo poljoprivrede, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju) iz kojih izvodimo objektivne zaključke.

Prema Žugaj i dr. (2006) prilikom pisanja rada korišteno je nekoliko metoda:

- metoda analize – raščlanjivanje složenih predmeta na njihove sastavne elemente
- metoda sinteze – povezivanje jednostavnijih misaonih tvorevina u cjelinu
- induktivna metoda – analizom pojedinačnih slučajeva donosi se opći sud
- deduktivna metoda – na temelju općeg suda, izvode se pojedinačni zaključci
- metoda deksripcije – opisivanje pojava i procesa, kao i njihovih veza i odnosa
- komparativna metoda – uspoređivanje istih ili sličnih činjenica i utvrđivanje razlika
- statistička metoda – zaključci o cijeloj populaciji donose se na temelju obilježja uzroka

3.1. Podizanje stupnja samodostatnosti

Hrvatska u većini grana poljoprivredne proizvodnje ne podmiruje vlastite potrebe za hranom, te postoji značajan prostor na domaćem tržištu, za rast proizvodnje. Tako na primjer, Hrvatska u proizvodnji voća podmiruje 50% potreba; povrća 65% potreba; mlijeka 45% potreba; mesa svinja 45-55% potreba; ukupno sveg mesa 70% potreba (DZS, 2021). Kroz rast samodostatnosti cilj je povećati vrijednost poljoprivredne proizvodnje. Hrvatska ima sve potrebne vlastite resurse koji nisu iskorišteni u potpunosti s ciljem ostvarivanja dodatne vrijednosti. Potrebno je navesti i veliki ruralni prostor koji je smanjenjem poljoprivredne proizvodnje ostao pust i demografski devastiran, te u cilju održivog razvoja ruralnog prostora mora se ulagati u razvoj poljoprivrede kao osnovne djelatnosti za revitalizaciju ruralnog prostora. Proizvodnja hrane pokazalo se kao jedno od osnovnih pitanja nacionalne sigurnosti,

te kroz vlastitu proizvodnju hrane zemlja direktno utječe na zdravlje i dobrobit vlastitog domicilnog stanovništva.

3.2. Podizanje stupnja konkurentnosti Hrvatske poljoprivrede

Kroz rast konkurentnosti, koji je osnovni element za održivost proizvodnje, shodno tome onda i za rast izvoza, Hrvatska poljoprivreda planira rasti dodatnih 6 milijardi kuna do 2030. godine (Ministarstvo poljoprivrede, 2022). Hrvatska već sada posjeduje određene grane poljoprivredne proizvodnje u kojima je izvozno konkurentna i gdje je značajan izvoznik. Za primjer možemo navesti određene proizvode: žitarice (pšenica, kukuruz, ječam), uljarice (soja, uljana repica, suncokret) i juneće meso.

4. Opis istraživanja i rezultati istraživanja

4.1. Podizanje proizvodnosti

Podizanje proizvodnosti Hrvatske poljoprivrede predstavlja nužnost i ključan cilj, jer pokazatelji govore da je ona tek na 31,6% prosjeka EU zemalja (Europska komisija, 2021).

Postupak podizanja proizvodnosti temelji se na sljedećim mjerama (APPRRR, 2022):

1. upravljanje poljoprivrednim zemljištem
2. investicije u poljoprivredi
3. znanost i istraživanje

4.1.1. Upravljanje poljoprivrednim zemljištem

Ključne mjere za podizanje proizvodnosti su mjere u području upravljanja poljoprivrednim zemljištem. Naime, zemljište je osnovni poljoprivredni resurs i, osim rada i kapitala, raspolaganje kvalitetnim poljoprivrednim zemljištem preduvjet je za podizanje razine proizvodnosti. Stoga prvi kriterij za njegovu dodjelu mora biti ostvarena konkurentna proizvodnja (APPRRR, 2022). Na postojećim malim i rascjepkanim poljoprivrednim parcelama u Hrvatskoj nemoguće je isplativo primijeniti moderne tehnologije, pa iako se zemljišne površine i kroz prirodni proces okrupnjavaju, te promjene protječu sporo i dugotrajno. Stoga se predlaže da kroz programe komasacije i arondacije omogući okrupnjavanje poljoprivrednog zemljišta. Pretpostavka za ovaj proces je uređenje katastra i zemljišnih knjiga, te novelacija cjelokupnog Zakonodavstva s područja upravljanja poljoprivrednim zemljištem (Lider Media, 2022).

4.1.2. Investicije u poljoprivredi

Unatoč relativno velikim ulaganjima, Hrvatska poljoprivreda je dijelom nekonkurentna i zato što je pod investirana, a za podizanje proizvodnosti nužne su nove investicije, uz novu tehnologiju i kapacitete koji nedostaju, da bi se neki proizvodni procesi odvijali optimalno. Za ove investicije potrebno je osigurati adekvatne izvore sredstava, adekvatne po cijeni i ročnosti

(HAMAG-BICRO, 2022). Također, potrebno je osigurati maksimum iskorištavanja namjenskih sredstava iz EU fondova (EAFRD, 2022).

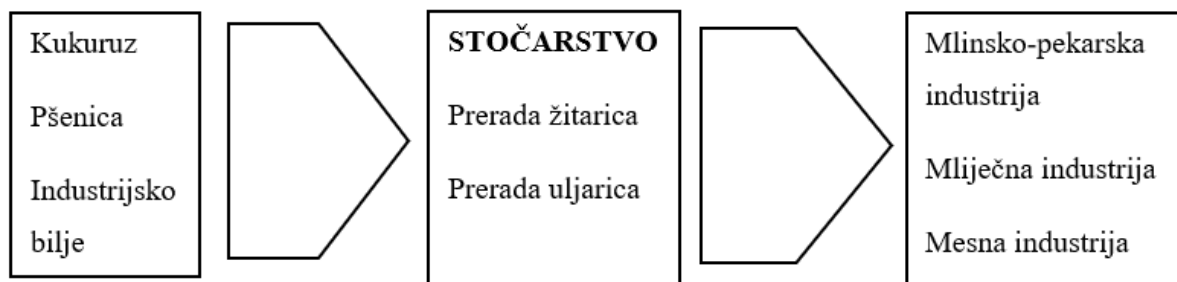
4.1.3. Znanost i istraživanje

Podizanje proizvodnosti je proces u koji treba integrirati znanost i istraživanje, bilo kroz udruživanje u centre izvrsnosti, ili centre konkurentnosti, odnosno druge oblike partnerstva, javnog sektora, znanosti i poljoprivrednih proizvođača. Potrebna je konkretna promjena uloge i stručnosti Savjetodavne službe koja je pri Ministarstvu, kako bi se osigurala stalna edukacija poljoprivrednika. Nadalje, akademska zajednica, kroz primijenjene projekte, mora značajnije sudjelovati u direktnoj primjeni znanosti u proizvodnji (FAZOS, 2023). Osim usko stručne poljoprivredne i veterinarske znanosti, nužno je uključivanje u edukaciju i znanstvenika iz područja upravljanja procesima u proizvodnji, što izrazito nedostaje u modernoj poljoprivredi.

4.1.4. Ulaganje u vertikalne lance vrijednosti

Jedan od najvećih izazova u domaćoj poljoprivrednoj proizvodnji je njena nepovezanost sa prerađivačkom industrijom. Povezivanje bi osiguralo proizvodnju proizvoda veće dodane vrijednosti, a time i značajno podizanje ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje. Ovaj proces možemo ilustrirati na sljedećem grafu.

Slika 1. Prikaz ulaganja u vertikalne lance vrijednosti poljoprivrede

Izvor: izrada autora prema Ministarstvu poljoprivrede. Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/novosti/Nacrt_strategije_poljoprivrede_2020_2030_.pdf (Pristupljeno: 05.09.2022.)

4.1.5. Regionalizacija poljoprivredne proizvodnje

Bašić (2014) predlaže da se kroz specifični sustav potpora različito vrednuju poljoprivredni potencijali svake pojedine regije: Panonske, Gorske i Jadranske. Kako bi se uvijek ulagalo u najveće prirodne potencijale u datim regijama i tako podizala konkurentnost, odnosno osigurao najveći povrat investicije.

4.1.6. Jačanje horizontalnog lanca vrijednosti

Poljoprivredna politika mora stimulirati povezivanje poljoprivrednih proizvođača u proizvođačke organizacije, čime će ojačati njihovu poziciju u odnosu na sve ostale sudionike u horizontalnim lancima vrijednosti (Ministarstvo poljoprivrede, 2022). Posebice se naglašava jačanje povezivanja proizvođača s proizvođačima repromaterijala i sirovina, odnosno snaženje njihovog odnosa s organizatorima, odnosno nositeljima proizvodnje. Tako, u cijelom lancu osigurat će se ravnopravna pozicija svih dionika, te će tim postupkom olakšati pristup tržištu nabave i prodaje.

4.2. Načini podizanja samodostatnosti

Potrebno je iznijeti konkretne ciljeve za svaku granu poljoprivredne proizvodnje. Potpuna samodostatnost nije cilj u svakoj od grana poljoprivredne proizvodnje, ali podizanje samodostatnosti svakako jest (Lider Media, 2020).

4.2.1. Povećanje broja poljoprivrednih zemljišta

Povećanje broja hektara u pogledu dodjela zapuštenih i neobrađenih zemljišta poljoprivrednim proizvođačima, posebice u dijelovima Hrvatske gdje je predviđeno značajnije povećanje samodostatnosti u vidu proizvodnje voća, povrća, stočarstva i vinogradarstva (APPRR, 2022).

4.2.2. Poljoprivredne potpore

Potpore svim oblicima stočarske proizvodnje kroz različite mjere: proizvodno vezane potpore, potpore iz područja dobrobiti životinja, investicijske, klaoničke premije, genetika. Također,

potrebno je navesti i proizvodno vezane potpore za stočarsku, voćarsku, povrtlarsku proizvodnju i sve ostale sektore poljoprivredne proizvodnje (APPRR, 2022).

4.2.3. Aktivna uloga Ministarstva

Aktivna uloga Ministarstva u donošenju pravovremenih i ciljanih mjera kod većih poremećaja na tržištu poljoprivrednih proizvoda, te osiguravanja optimalnih uvjeta za rast i razvoj poljoprivrednih gospodarstava (Gospodarski list, 2022).

4.2.4. Moderiranje odnosa u lancu poljoprivredni proizvođač-prerađivačka industrija

Moderiranje odnosa u lancu poljoprivredni proizvođač-prerađivačka industrija, traži se aktivna uloga Ministarstva, kako bi se olakšala tržišna pozicija poljoprivrednih proizvođača u situacijama krize i ostvarila veća vrijednost poljoprivrednih proizvoda (HGK, 2019).

4.2.5. Mjere ulaganja u moderne logističke i skladišne kapacitete

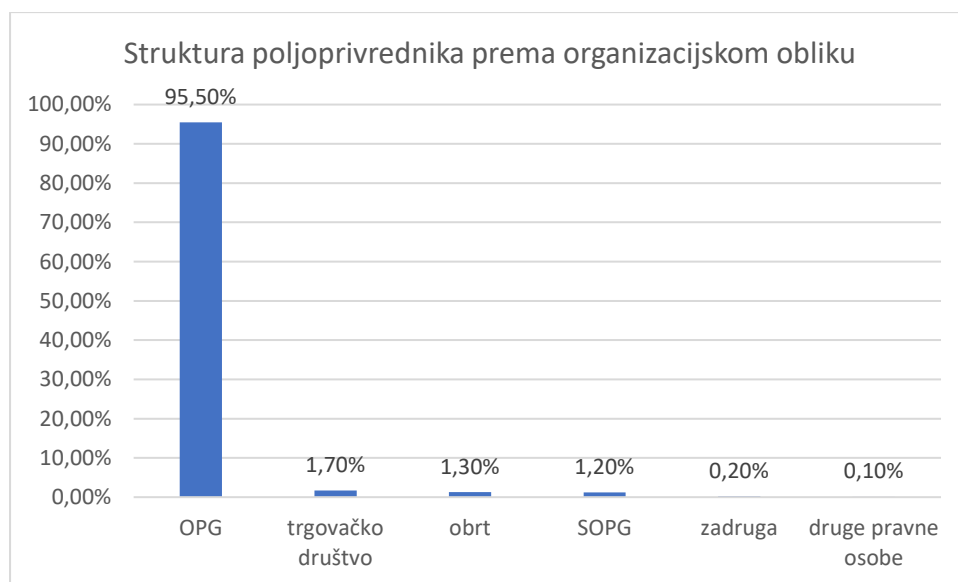
Usmjeravanje investicija u ciljane projekte koji će osigurati veću dodanu vrijednost poljoprivrednog proizvoda i podizanje proizvodnosti. U kontekstu toga naglašava se važnost izgradnje regionalnih logističko distributivnih centara (ULO hladnjače) za svježe voće i povrće i modernizaciju postojećih kapaciteta (Ministarstvo poljoprivrede, 2021).

5. Analiza sekundarnih podataka

5.1. Poljoprivredna gospodarstva i poljoprivredno zemljište u Republici Hrvatskoj

Prema podacima iz Upisnika poljoprivrednih gospodarstava, kojim upravlja Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) na dan 31. prosinca 2019. broj poljoprivrednih gospodarstava u Republici Hrvatskoj je iznosio 170.662. Među njima najviše je bilo obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG), njih čak 162.966 ili 95,5% od ukupnog broja upisanih poljoprivrednika. Poljoprivrednu djelatnost je obavljalo 2.846 trgovačkih društava (1,7%), 2.251 obrt (1,3%), 2.032 samoopskrbnih poljoprivrednih gospodarstava – SOPG (1,2%), 362 zadruge (0,2%) i 205 subjekata iz kategorije druge pravne osobe (0,1%). U odnosu na prethodnu 2018. godinu, zabilježen je porast broja upisanih poljoprivrednih gospodarstava za 2.986 poljoprivrednika, odnosno 2%, te za je povećanje zabilježeno za svaki organizacijski oblik (Ministarstvo poljoprivrede, 2021).

Grafikon 1. *Struktura poljoprivrednika prema organizacijskom obliku, 2019. godina*

Izvor: Zeleno izvješće za 2019. Dostupno na:

https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjescje/2020_11_30%20Zeleno%20izvjescje%20C5%A1%C4%87e%202019.pdf (Pristupljeno:

26.08.2021.)

Povećanje broja novih poljoprivrednika bilježe sve županije u Republici Hrvatskoj. Porast broja novih poljoprivrednih gospodarstava označava pozitivan trend za hrvatsku poljoprivredu, kao i za cjelokupnog gospodarstva u ruralnim područjima. koje su vezane uz ruralni prostor, kao što su djelatnosti pružanja usluga ili turističke djelatnosti (DZS, 2021).

5.1.1. Korišteno poljoprivredno zemljište prema tipu poljoprivrednog gospodarstva

Na dan 31. prosinca 2019. poljoprivredno zemljište koristili su ukupno 1.145.070,6 ha poljoprivrednog zemljišta, što je povećanje od 11.218,8 ha, to jest 1%, u odnosu na 2018. godinu. Prosječno korištenje površine poljoprivrednog zemljišta od strane poljoprivrednog gospodarstva iznosi 6,7 ha, a 121.387 ili 71,1% od ukupnog broja poljoprivrednika koristi površine manje od 4,99 ha. (Ministarstvo poljoprivrede, 2021)

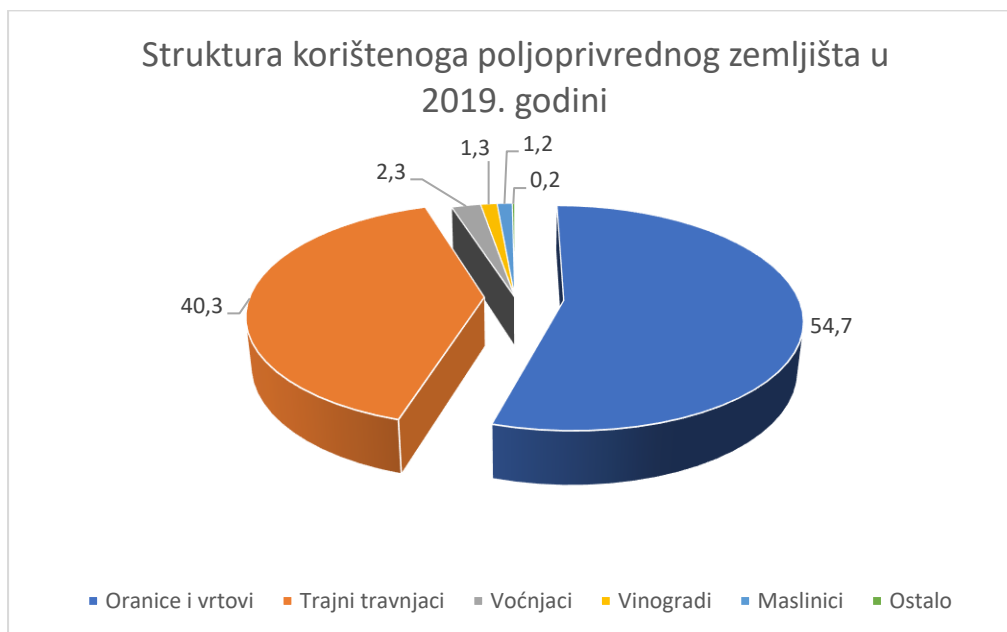
Većina navedenih poljoprivrednih gospodarstava, s posjedom manjim od 5 hektara, je nedostatna za razvoj ozbiljne i održive poljoprivredne proizvodnje. Uglavnom, proizvođači takvog tipa bave se hobistički poljoprivredom ili im ona služi kao dopuna kućnom budžetu. Poljoprivredne proizvodnje koje su mogu razvijati i biti podloga za održivu poljoprivredu na takvim površinama je uzgoj dohodovnih kultura, koje po jedinici površine daju veće prinose i prihode, kao što su proizvodnja povrća ili trajni nasadi, odnosno proizvodnja voća i grožđa.

5.1.2. Ukupno korišteno poljoprivredno zemljište u Republici Hrvatskoj

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS, 2021) u Republici Hrvatskoj je korišteno 1.504.445 ha poljoprivrednog zemljišta. Prema načinu korištenja, poljoprivrednim zemljištem dominiraju oranice i vrtovi, s ukupnom površinom od 822.809 ha, što čini 54,1% od ukupnog poljoprivrednog zemljišta. Zatim slijede trajni travnjaci s 606.129 ha ili 40,3% od ukupne poljoprivredne površine. Voćnjaci se nalaze na 34.534 ha (2,3%), vinogradi 19.824 (1,3%), a maslinici na 18.606 ha (1,2%). Najmanji dio površine poljoprivrednog zemljišta otpada na povrtnjake, 1.848 ha (0,1%) i rasadnike, 355 ha. U odnosu na prethodnu, 2018., godinu bilježimo porast površina pod oranicama i vrtovima za 18.907 ha ili 2,4%, te voćnjaka za 2.098 ha ili 6,5%, dok ostale kategorije bilježe pad. Gledajući kroz razdoblje od 2013. – 2019.,

primjećuje se značajan pad površina pod vinogradima za čak 6.276 ha ili 24%. Zamjetan porast površina u tom periodu su površine pod voćnjacima koji ih je od 2013. godine više za 6.142 ha, odnosno 21,6%. (Ministarstvo poljoprivrede, 2020)

Grafikon 2. *Struktura korištenoga poljoprivrednog zemljišta u 2019. godini*

Izvor: Zeleno izvješće 2019. Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjesce/2020_11_30%20Zeleno%20izvje%C5%A1%C4%87e%202019.pdf (Pristupljeno: 26.08.2021.)

Veliki „kamen spoticanja“ razvoja poljoprivrede u Hrvatskoj je neriješeno pitanje poljoprivrednog zemljišta. Hrvatskoj poljoprivredi je potreban novi Zakon o poljoprivrednom zemljištu, koji će ići u korist onima koji se uistinu bave poljoprivrednom djelatnosti. Učinkovitija administracija i ubrzani postupci dodjele državnog poljoprivrednog zemljišta na pravedniji način nego što je to dosada bio slučaj ključni su za razvoj poljoprivredne proizvodnje (Nacional, 2022)

5.2. Poljoprivredna proizvodnja u Republici Hrvatskoj

Poljoprivreda u Republici Hrvatskoj dijeli se na biljnu i stočarsku proizvodnju. Poljoprivredna proizvodnja može biti klasična (konvencionalna) ili ekološka (organska).

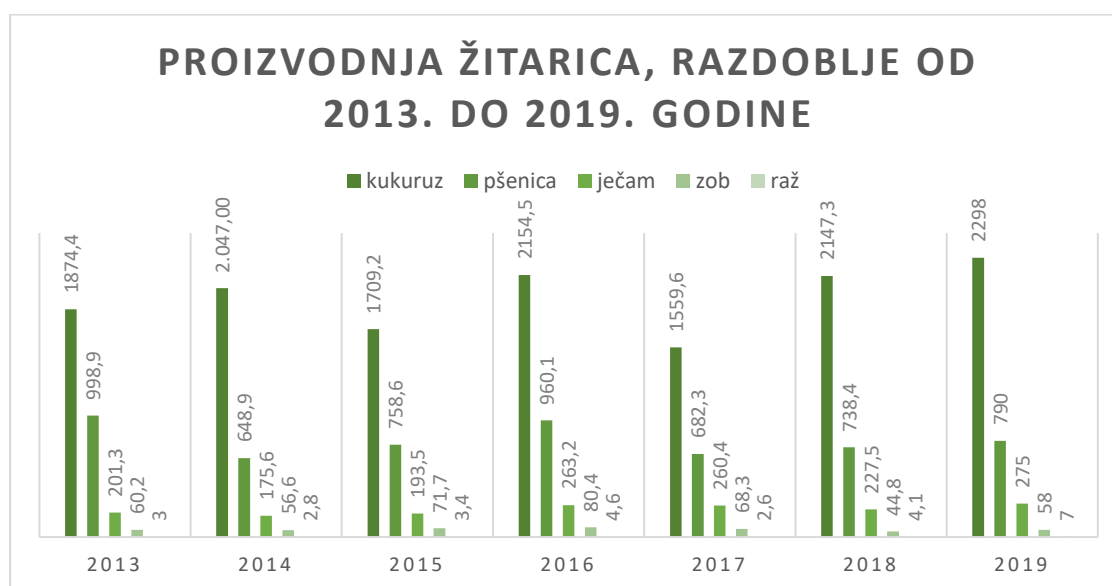
5.2.1. Biljna proizvodnja

Biljna proizvodnja u ima značajnu ulogu u poljoprivrednom sektoru Republike Hrvatska. Sačinjena je od ratarske, voćarske, povrtlarske i vinogradarske proizvodnje. S obzirom da Hrvatska ima različite klimatske uvjete i plodno tlo, omogućen je uzgoj raznolikih poljoprivrednih kultura.

5.2.1.1. Ratarstvo

Ratarska proizvodnja čini osnovnu granu poljoprivrede u Republici Hrvatskoj. U toj proizvodnji najzastupljenije mjesto imaju žitarice, koje su u 2019. godini bile zasijane na ukupno 490.908 ha, te je proizvedeno ukupno 3.499.393 t žitarica, s prosječnim prinosom od 7,1 tona po hektaru. U ukupnoj vanjskotrgovinskoj razmjeni žitarica ostvaren je suficit od 136,3 milijuna eura, od čega na proizvodnji kukuruza suficit od 104,3 milijuna eura, pšenice 36,1 milijuna eura, te ječma suficit od 4,4 milijuna eura. Prema podacima iz 2018. godine, postignuta je i samodostatnost od 136,7%. (Ministarstvo poljoprivrede, 2021)

Grafikon 3. Proizvodnja žitarica, razdoblje od 2013. do 2019. godine

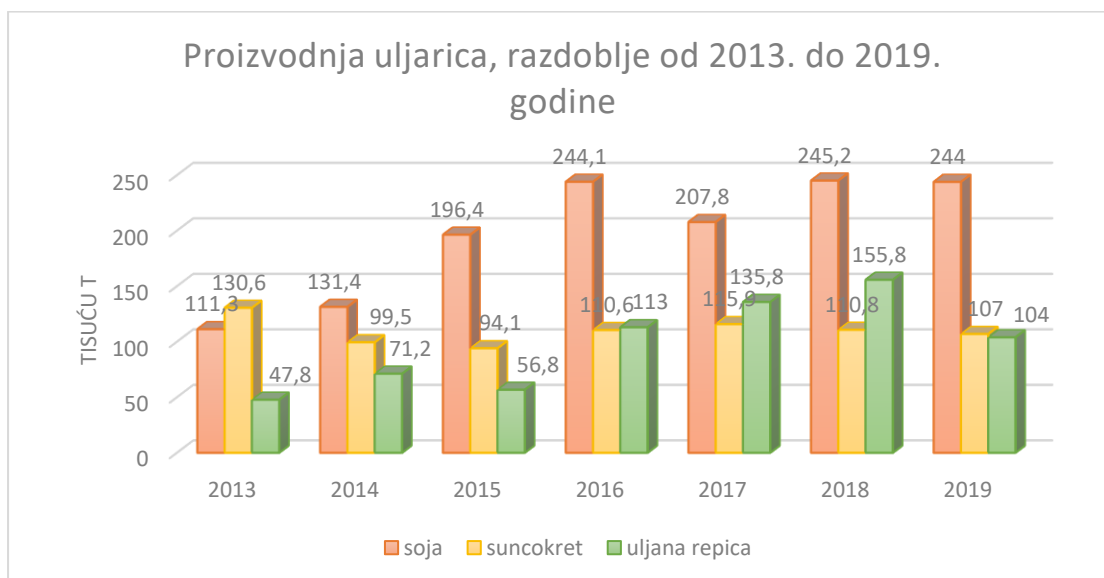

Izvor: Zeleno izvješće 2019. Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjesce/2020_11_30%20Zeleno%20izvje%C5%A1%C4%87e%202019.pdf (Pristupljeno: 26.08.2021.)

Najznačajnija proizvodnja u poljoprivredi je upravo proizvodnja žitarica, jer su u Republici Hrvatskoj zasijane na 60% obradivih površina (HAPIH, 2022). Iako u ovoj proizvodnji dolazi do smanjivanja i stagnacije površina, proizvodnja bilježi porast zbog sve bolje i kvalitetnije tehnologije uzgoja. Problem, na koji nailazimo u proizvodnji žitarica, je u tome što u zemlje Europske unije izvozimo „sirovo zrno“, a iz tih zemalja uvozimo skupe prerađevine od žitarica. Kao rješenje tog problema, potrebno je u narednom razdoblju povećati skladišne kapacitete te potaknuti otvaranje subjekata koji će se kao primarnom djelatnosti baviti preradom i finalizacijom proizvoda od žitarica.

Drugi najvažniji segment ratarske proizvodnje čine uljarice. Proizvodnja uljarica u 2019. godini je iznosila 407.888 t na žetvenoj površini od 148.256 ha, s prosječnim prinosom od 2,9 tone po hektaru. Samodostatnost u proizvodnji uljarica U vanjskotrgovinskoj razmjeni, ostvaren je suficit od 109,5 milijuna eura. U suficitu sudjeluje proizvodnja soje sa 66,5 milijuna eura, uljana repica sa 26 milijuna eura i suncokret sa 21,2 milijuna eura. U 2018. godini samodostatnost u proizvodnju uljarica iznosila je velikih 308,0%. (Ministarstvo poljoprivrede, 2021)

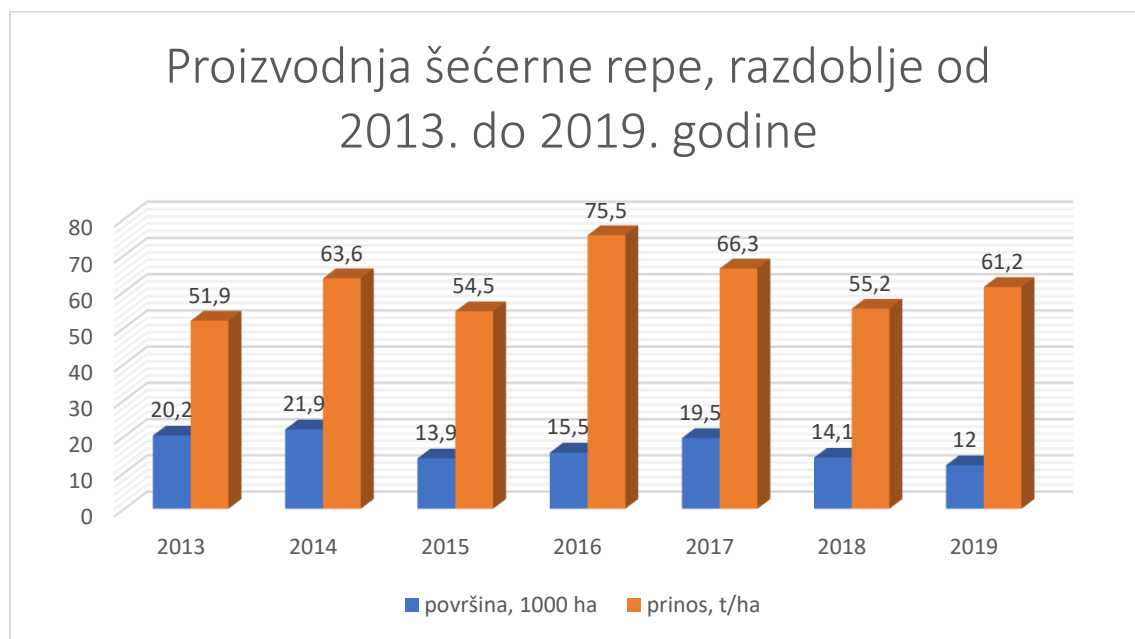
Grafikon 4. Proizvodnja uljarica, razdoblje od 2013. do 2019. godine

Izvor: Zeleno izvješće 2019. Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjesce/2020_11_30%20Zeleno%20izvje%C5%A1%C4%87e%202019.pdf (Pristupljeno: 26.08.2021.)

Šećerna repa, nekad u velikoj mjeri uzgajana ratarska kultura, zadnjih godina bilježi smanjenje zasijanih površina, a time i same proizvodnje. Ona je u 2019. godini bila zasijana na površini od 11.583 ha, s ukupno proizvedenom količinom od 708.575 t te prosječni prinos od 61,2 tone po hektaru. Iste godine zabilježen je vanjskotrgovinski deficit u proizvodnji šećerne repe od 5,9 milijuna eura, dok je samodostatnost proizvodnje za 2018. godinu bila 83,8%. (Ministarstvo poljoprivrede, 2021)

Grafikon 5. *Proizvodnja šećerne repe, razdoblje od 2013. do 2019. godine*

Izvor: Zeleno izvješće 2019. Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjesce/2020_11_30%20Zeleno%20izvje%C5%A1%C4%87e%202019.pdf (Pristupljeno: 26.08.2021.)

Veliki su potencijali za proizvodnju industrijskog bilja u Hrvatskoj. S obzirom da u Hrvatskoj postoje preradbeni kapaciteti za proizvodnju ulja i šećera, uljarice i šećerna repa trebale bi biti stavljene u prioritet kao kulture za uzgoj. U proizvodnji uljarica brojke rastu te se taj trend rapidno povećava. Hrvatska ima po tom pitanju stabilan izvoz koji se mora održati, ali i povećavati koliko god je to moguće. Posebice, naglasak treba staviti na uljanu repicu kod koje se kao prednost ističu njezina namjena, a to je proizvodnja biodizel goriva. Proizvodnja suncokreta najznačajnija je za proizvodnju jestivog ulja, dok je soja najvažnija za proizvodnju sačme, vrlo važne komponentne u proizvodnji stočne hrane. Šećerna repa trebala bi biti uvrštena u kategoriju primarne ratarske proizvodnje iz više razloga. Najvažniji od njih su povećanje potrošnje na svjetskoj razini, te ukidanje kvota za proizvodnju šećera od strane Europske unije.

5.2.1.2. Voćarstvo i povrtlarstvo

Intenzivna proizvodnja voća u 2019. godini odvijala se na 35.148 ha s kojih je ubrano 180.239 t voća, dok je ekstenzivna proizvodnja iznosila 3.434 t voća. Bitno za napomenuti je činjenica da je proizvodnja voća u odnosu prošlo petogodišnje razdoblje 2014. – 2018. smanjena za 7.870 t, odnosno 4,2%, a istovremeno su površine pod voćnim vrstama narasle za 2.989 ha, odnosno 9,3%. Takva loša statistika dovodi u pitanje opstojnost voćarske proizvodnje u Hrvatskoj. Najveći udio u proizvodnji voća imaju jabuke, mandarine, lubenice i šljive, a površinom najzastupljeniji su orasi, lješnjaci, jabuke i šljive. Samodostatnost voćarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj iznosi samo 48,2%, izuzetak su samo višnje, trešnje i mandarine. Vanjskotrgovinski deficit iznosio je vrtoglavih 172,3 milijuna eura. (Ministarstvo poljoprivrede, 2021)

Grafikon 6. Intenzivna proizvodnja voća, razdoblje od 2013. do 2018. godine

Izvor: Zeleno izvješće 2019. Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjesce/2020_11_30%20Zeleno%20izvje%C5%A1%C4%87e%202019.pdf (Pristupljeno: 26.08.2021.)

U hrvatskom voćarstvu glavna misao vodilja trebala bi biti regionalizacija proizvodnje, raspodjela sadnje trajnih nasada prema klimatski najprihvatljivijim uvjetima i najpogodnijim uzgojnim područjima. Osim toga, nužno je novu i postojeću proizvodnju osigurati od vremenskih nepogoda (sustavi za navodnjavanje, sustavi za zaštitu od mraza i tuče). Zatim, izgradnja skladišnih prostora s kontroliranom atmosferom (hladnjače) radi čuvanja robe. U

velikoj većini slučajeva takve investicije nisu dostupne malim i srednjim proizvođačima, zbog toga je njihovo umrežavanje ključno za ulaganja u kapacitete za skladištenje voća. Uz voćarsku proizvodnju velik je potencijal djelatnosti koje se vežu uz nju. Tako imamo mogućnost otvaranja subjekata koji će se baviti proizvodnjom preradevina od voća ili sušenog voća. Za svaku voćnu vrstu za koju postoje klimatološki uvjeti za uzgoj na području Hrvatske, potrebno je dovesti na razinu samodostatne proizvodnje, a onu koja već je na toj razini dodatno poboljšavati kako bi se u što većoj mjeri mogla izvoziti i biti konkurentna europskom tržištu.

Povrtlarska proizvodnja u Republici Hrvatskoj odvija se na otvorenom i zaštićenim prostorima (u staklenicima i plastenicima). Intenzivna proizvodnja za tržište iznosila je u 2019. godini 142.349 t na 7.868 ha, a ekstenzivna proizvodnja u povrtnjacima 48.171 t povrća. Samodostatnost u proizvodnji povrća za 2018. godinu iznosi 59,9% te nijedna povrtlarska kultura nije dostatna potrebama hrvatskog tržišta. Deficit vanjskotrgovinske bilance za 2019. godinu iznosi visokih 130 milijuna eura. (Ministarstvo poljoprivrede, 2021)

Grafikon 7. Intenzivna proizvodnja povrća, razdoblje od 2013. do 2019. godine

Izvor: Zeleno izvješće 2019. Dostupno na: [https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna politika/zeleno izvjesce/2020_11_30%20Zeleno%20izvje%C5%A1%C4%87e%202019.pdf](https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjesce/2020_11_30%20Zeleno%20izvje%C5%A1%C4%87e%202019.pdf) (Pristupljeno: 26.08.2021.)

Veliki pad broja povrtlarskih proizvođača zamjetan je već dugi niz godina. Samo 1,5% poljoprivrednih gospodarstava u Hrvatskoj se bavi povrtlarskom proizvodnjom. U broju ukupnih obradivih površina, proizvodnja povrća u Hrvatskoj zauzima 0,6%, dok je u Europskoj

uniji to 1,3%. Velika konkurentnost zemalja – izvoznika povrća iz Europske unije (Španjolska, Italija, Njemačka, Nizozemska, Poljska) uvelike šteti domaćoj proizvodnji, praveći velike fluktuacije cijena. Kako bi se ta situacija popravila u korist domaćih proizvođača potrebno je raditi na edukaciji proizvođača, primjenom suvremenih tehnologija uzgoja, kao i korištenje sustava navodnjavanja u proizvodnji. Stabilan i siguran otkup uvjet je za razvoj kvalitetne povrtlarske proizvodnje. Također, potrebno je povezivanje proizvođača stvaranjem proizvođačkih organizacija i klastera koje će zajedničkim nastupom naći svoje mjesto na tržištu i biti konkurentnije od povrća koje dolazi iz uvoza (Lider Media, 2022).

5.2.1.3. Vinogradarstvo i vinarstvo

Prema podacima za 2019. godinu pod vinogradima je bilo 19.824 ha poljoprivrednog zemljišta u Hrvatskoj. Proizvodnja s te površine iznosila 108.296 t grožđa, uz prosječan prinos od 5,5 tona po hektaru. U odnosu na prethodnu 2018., bilježi se smanjena proizvodnja za 25,9%, iako je prethodna godina zbog povoljnih agroekoloških uvjeta uvelike nadmašila prosjek. Što se tiče proizvodnje vina, ona je u 2019. godini iznosila 704 tisuća hl vina te se očituje smanjenje za 26,1% u odnosu na 2018. Vinarstvo je još jedan u nizu sektor u kojem bilježimo vanjskotrgovinski deficit od 16,1 milijun eura. Najviše vina se uvozi iz Sjeverne Makedonije (udio od 25,3% ukupnog uvoza), a najveći izvoz zabilježen je u zemlje članice CEFTA-e (43,6% od ukupnog izvoza), od čega je u 2019. najznačajnija destinacija Bosna i Hercegovina (31,3%) (Ministarstvo poljoprivrede, 2021).

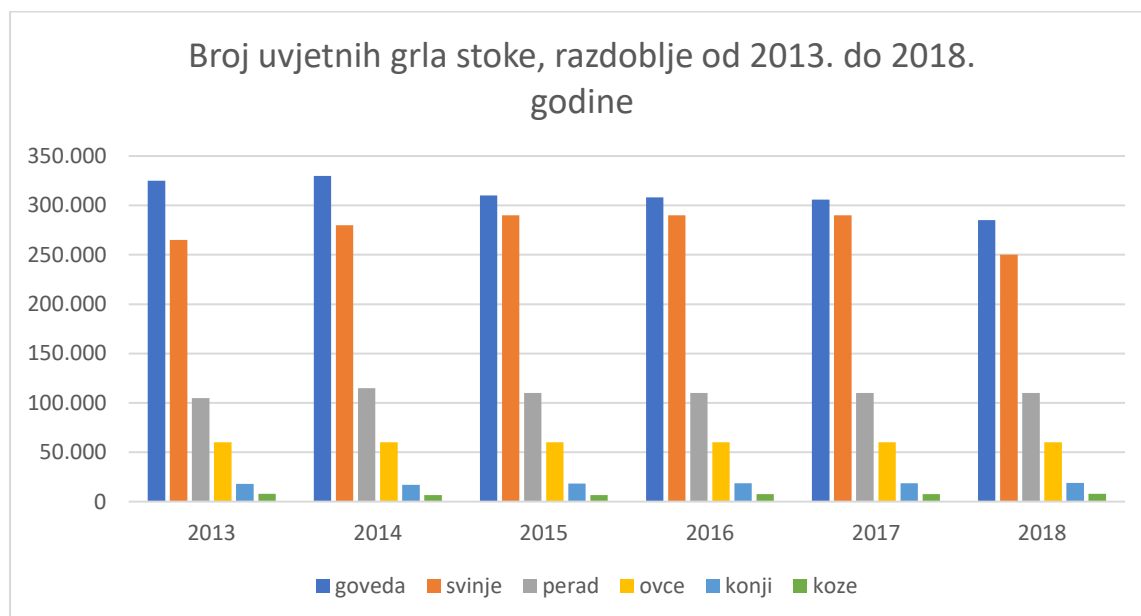
Proizvodnja grožđa i proizvodnja vina imaju povijesnu i tradicionalnu vrijednost u svim krajevima širom Hrvatske. Povoljan zemljopisni položaj i klimatski uvjeti polazna su točka razvoju vinogradarstva i vinarstva. Problem vinogradarstva leži u niskim otkupnim cijenama grožđa, radi jeftinog grožđa iz uvoza, pa se iz tog razloga proizvođači odlučuju na postizanje dodane vrijednosti proizvodnjom vina. Članstvom u Europskoj uniji otvoreno je tržište hrvatskim vinima, ali i mogućnost povlačenja sredstava za podizanje novih nasada vinograda, kao i otvaranja vinarija. „Odskočna daska“ razvoju proizvodnje vina u Hrvatskoj zasigurno treba biti turizam. Turisti koji dolaze na odmor u Hrvatsku žele uživati u domaćim proizvodima, posebice vinu. Stoga, treba poticati održavanje različitih manifestacija na kojima

će se promovirati vina proizvedena od strane domaćih proizvođača i time doprinijeti vinskom sektoru.

5.2.2. Stočarska proizvodnja

Stočarstvo u Republici Hrvatskoj u 2019. godini zabilježilo je povećanje udjela stočarstva u poljoprivrednoj proizvodnji. Intenzitet stočarske proizvodnje iznosi 0,51 UG/ha. Na dan 31. prosinac 2019. bilo je registrirano 137.711 poljoprivrednih gospodarstava koji posjeduju stoku. (Ministarstvo poljoprivrede, 2021)

Grafikon 8. Broj uvjetnih grla stoke, razdoblje od 2013. do 2018. godine

Izvor: Zeleno izvješće 2019. Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjesce/2020_11_30%20Zeleno%20izvje%C5%A1%C4%87e%202019.pdf (Pristupljeno: 26.08.2021.)

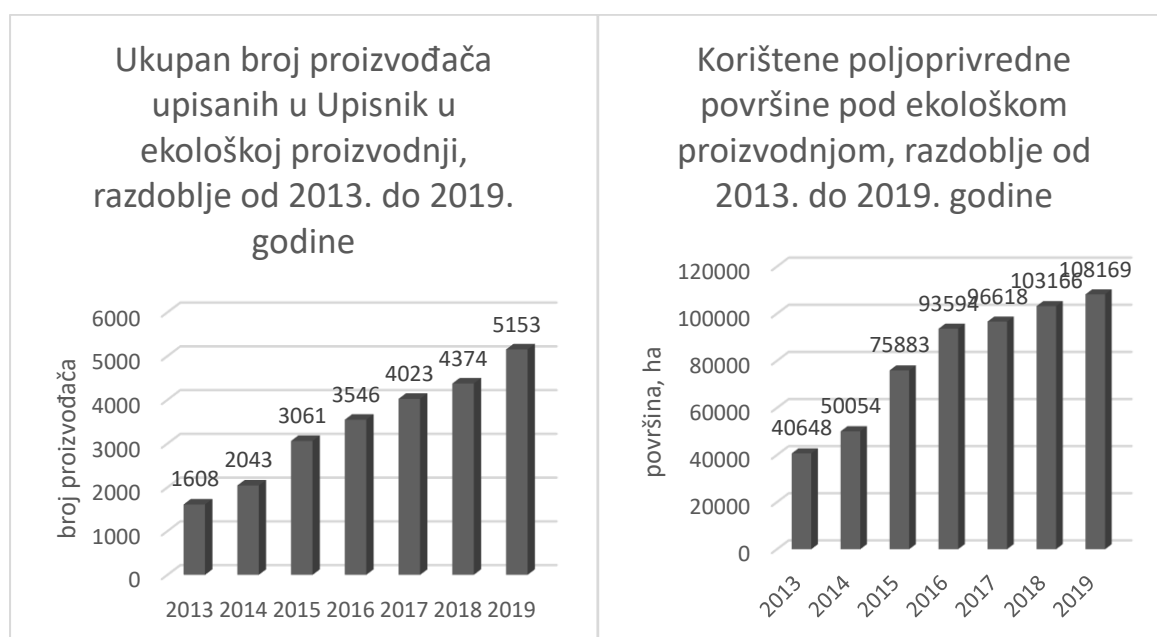
Broj goveda u 2019. godini iznosio je 420.239 te se u odnosu na prethodnu 2018. godinu povećao za 1,5%, dok je u odnosu na prethodno petogodišnje razdoblje 2014. – 2018. smanjen za 4,1%. U ukupnom broju goveda na razini Europske unije, hrvatski udio iznosi 0,5%. Vanjskotrgovinski deficit prisutan je i u sektoru govedarstva. U 2019. godini on je u razmjeni

živih goveda iznosio 41,9 milijuna eura, a pri razmjeni goveđeg mesa (svjeđeg i smrznutog) 64,6 milijuna eura. Ukupna proizvedena količina mlijeka isporučena dobavljačima iznosi 435.606 t, za 3,9% manje nego u 2018. godini. Mliječno govedarstvo u Republici Hrvatskoj biljeđi iz godine u godinu sve veći pad broja isporučitelja, te je on sada na broju od 5.473 isporučitelja, što je 35,9% manje u odnosu na 2014. godinu. Iako se smanjuje broj isporučitelja, raste broj prosječne isporučene količine mlijeka, te ona trenutno iznosi 87.426 kg, odnosno 9,1% više u odnosu na prethodnu godinu. (Ministarstvo poljoprivrede, 2021)

5.2.3. Ekolođki uzgoj

Republika Hrvatska biljeđi značajan rast proizvodnje u ekolođkoj poljoprivredi u iznosu od 67.509 hektara od 2013. do 2019. godine. 2019. godine zabiljeđeno je ukupno 5.548 subjekata u ekolođkoj poljoprivredi, od čega su njih 5.153 poljoprivredni proizvođači i 395 ekolođki prerađivači. Usporedbe radi, 2013. registrirano je bilo samo 1.789 subjekata. Ukupna evidentirana površina pod ekolođkim uzgojem 2019. godine iznosila je 108.169 ha, što je 7,2% ukupno korištenog poljoprivrednog zemljišta, za razliku od 2007. kada je pode ekolođskom proizvodnjom bilo samo 0,7%. (Ministarstvo poljoprivrede, 2021)

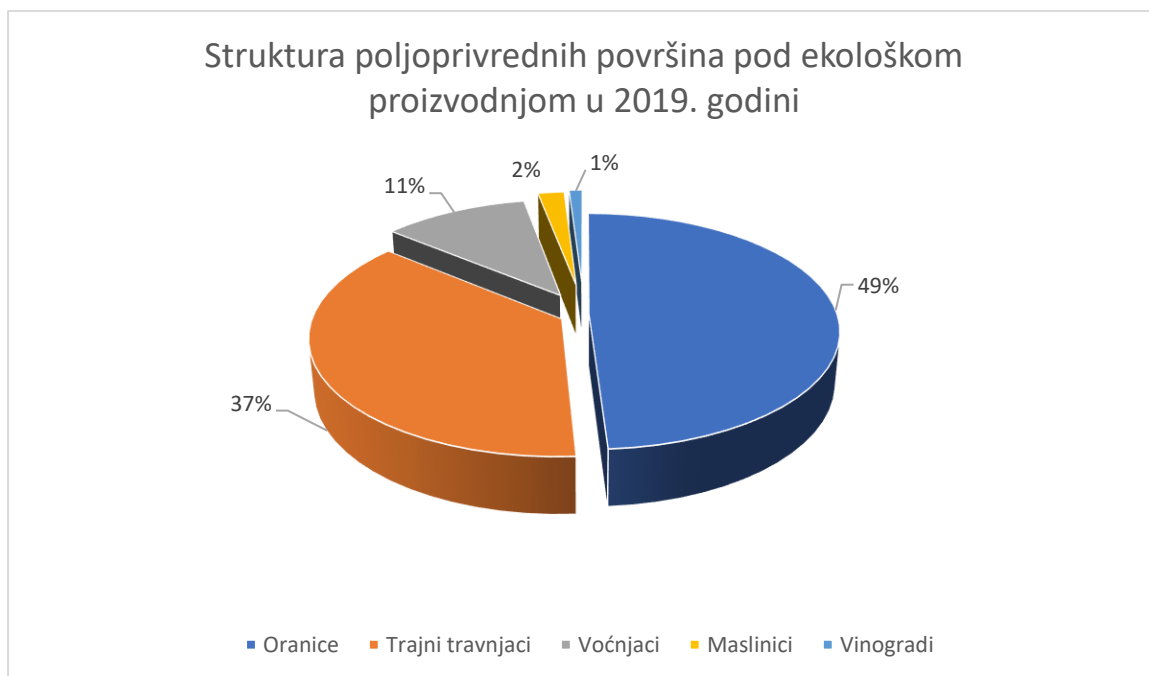
Grafikon 9. Ukupan broj proizvođača upisanih u Upisnik u ekolođkoj proizvodnji (2013.–2019.) **Grafikon 10.** Korištene polj. površine pod ekolođskom proizvodnjom (2013.–2019.)

Izvor: Zeleno izvješće 2019. Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjesce/2020_11_30%20Zeleno%20izvje%C5%A1%C4%87e%202019.pdf (Pristupljeno: 26.08.2021.)

Struktura proizvodnje u ekološkom uzgoju sadrži u najvećoj mjeri oranice s 52.587 ha (48,6%), livade i pašnjaka s 40.648 ha (37,6%) i trajne nasade s 14.934 (13,8%). (Ministarstvo poljoprivrede, 2021)

Grafikon 11. Struktura poljoprivrednih površina pod ekološkom proizvodnjom u 2019. godini

Izvor: Zeleno izvješće 2019. Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjesce/2020_11_30%20Zeleno%20izvje%C5%A1%C4%87e%202019.pdf (Pristupljeno: 26.08.2021.)

Razlog rasta broja subjekata u ekološkoj poljoprivredi su visoki iznosi potpora za ekološki prihvatljiv uzgoj biljaka. Zajednička poljoprivredna politika Europske unije uvelike zagovara takav način proizvodnje jer je organski uzgoj zasigurno garancija budućnosti održive poljoprivredne proizvodnje.

6.Rasprava

Poljoprivredne politike koje se provode na razini Republike Hrvatske i Europske unije usmjerne su na podršku i razvoj poljoprivrenog sektora. Njihov je cilj povećanje produktivnosti, konkurentnosti i održivosti poljoprivrednih gospodarstava, promicanje održive poljoprivrede, osiguravanje sigurnosti hrane te ravnoteže između ruralnog razvoja i zaštite okoliša. Jedan od ključnih instrumenata poljoprivredne politike u Hrvatskoj je Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) Europske unije, koja različitim mjerama pruža nužnu financijsku podršku poljoprivrednicima. U Hrvatskoj su korisnicima dostupna sredstva iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD) i Europskog poljoprivednog fonda za jamstva i ruralni razvoj (EPFRR). Ta sredstva namijenjena su stimulaciji poljoprivrednih proizvođača u pogledu izravnih plaćanja, ruralnih razvojnih programa, potporama za mlade poljoprivrednike, fininaciranju ruralnih infrastrukturnih projekata i drugim aktivnostima koje pridonose ciljevima poljoprivredne politike. Alokacije tih sredstava dovode do uvođenja novih tehnologija u proizvodnju, modernizacije poljoprivredne mehanizacije, poticanja diverzifikacije djelatnosti u ruralnim područjima (agroturizam, prerada hrane i ostale aktivnosti), te ono najvažnije pomlađivanje dobne strukture poljoprivrednika. Ipak provedenom analizom stanja sektora po proizvodnjama možemo dijagnosticirati određene neodstataka i slabosti. Najveća od njih je nejednakost u raspodjeli potpora među sudionicima u poljoprivrednoj proizvodnji, odnos između velikih sustava i malih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Kao posljedica tome, zbog intenzivne poljoprivrede dolazi do smanjenja broja poljoprivrednih gospodarstava te ruralnog iseljavanja, čime se gubi društvena i kulturna povezanost u tim područjima. Sljedeća manjkavost poljoprivrednih politika u Republici Hrvatskoj je ovisnost poljoprivrednika o subvencijama, što dovodi do nemogućnosti prilagođavanja proizvođača uvjetima na tržištu. Posljednja i možda najviše zanemarena slabost poljoprivrednih politika je negativan utjecaj na okoliš, u vidu zagađenja tla, voda i biološke raznolikosti. Shodno navedenom nužno je, i u poljoprivredi, voditi brigu o gospodarskom razvoju, ekonomskoj sigurnosti, socijalnoj pravednosti i ekološkoj ravnoteži.

7. Zaključak

Poljoprivreda je vodeća primarna djelatnost gospodarstva svake zemlje. S obzirom na kaotično gospodarsko stanje u zemlji i nedostatka važnih grana industrijskog sektora, poljoprivreda zauzima važnu ulogu u Hrvatskoj. Iz tog razloga potreban je veliki zaokret u vidu Strategije razvoja poljoprivrede Republike Hrvatske do 2030. godine, kojom bi se usmjerilo Hrvatsku na razinu visokorazvijenih zemlja – članica Europske unije i time osigurao opstanak i održivi razvoj poljoprivredne proizvodnje. Ulaskom Hrvatske u europske integracije otvorene su brojne prilike i mogućnosti, ali i novi izazovi za sve sudionike u poljoprivrednom sektoru. Novim programskim razdoblje 2023. – 2027., fondovi Europske unije donose hrvatskoj poljoprivredi iznimna sredstva za razvoj poljoprivrednih i nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima. Svi načini pomoći poljoprivredi u Republici Hrvatskoj trebaju za cilj imati osnaživanje tog značajnog gospodarskog sektora, zbog njegove uloge u ruralnim područjima i stanovništvo u njima, kao i cijeloj demografskoj strukturi zemlje. Nakon opsežno provedenog istraživanja možemo utvrditi sadašnje stanje i odlučiti o budućim smjenicama razvoja poljoprivrede u Hrvatskoj. Učinkovit administrativni sustav od strane javnog sektora te rasterećivanje od nameta subjekata koji se bave proizvodnjom hrane. Udruživanje i umrežavanje proizvođača u organizacije i klastere u slabije konkurentnim poljoprivrednim podsektorima kako bi se jednostavnije izborili na tržištu i zadovoljili potrebe potrošača. Diverzifikacija poljoprivrednih proizvoda radi stvaranja dodane vrijednosti proizvoda te otvaranju mogućnosti revitalizacije prerađivačke i prehrambene industrije. Povezivanje poljoprivredne proizvodnje s turističkom djelatnosti, u vidu promocije domaćih proizvoda u turističkoj ponudi, uključujući i razvitak ruralnog turizma. Potrebno je staviti naglasak na edukaciju i popravljivanje obrazovne strukture budućih poljoprivrednih proizvođača, kao i stavljanje fokusa na mlade poljoprivrednike. Ključ uspjeha može biti samo i isključivo konkurentna i produktivna proizvodnja, praćena visokom tehnologijom i temeljena na suvremenim agronomskim praksama, uz poštivanje ekoloških načela korisnih za klimu i okoliš.

Literatura

1. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2021). Izravne potpore. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Dostupno na: <https://www.apprrr.hr/izravne-potpore/> (Pristupljeno: 26.08.2021.)
2. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2021). Zajednička organizacija tržišta. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Dostupno na: <https://www.apprrr.hr/organizacija-trzista/> (Pristupljeno: 26.08.2021.)
3. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2022). Sektorske intervencije. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Dostupno na: <https://www.apprrr.hr/sektorske-intervencije/> (Pristupljeno: 25.06.2023.)
4. Agroklub (2021). *Osam godina u EU: U poljoprivredu uložene 33 milijarde kuna, a proizvodnja manja nego 2012.* Dostupno na: <https://www.agroklub.com/poljoprivredne-vijesti/osam-godina-u-eu-u-poljoprivredu-ulozene-33-milijarde-kuna-a-proizvodnja-manja-nego-2012/69665/> (Pristupljeno: 12.05.2023.)
5. Agroklub (2023). *Povećati broj mladih poljoprivrednika – EU donijela odluku o generacijskoj obnovi.* Dostupno na: <https://www.agroklub.com/poljoprivredne-vijesti/povecati-broj-mladih-poljoprivrednika-eu-donijela-odluku-o-generacijskoj-obnovi/87659/>
6. Bašić, F. (2014). *Regionalizacija hrvatske poljoprivrede u zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU.* Civitas Crisiensis, Vol. 1 (2014), str. 143 – 176.
7. Europska komisija (2023). Poljoprivredna proizvodnja. Europska komisija. Dostupno na: https://agriculture.ec.europa.eu/farming_hr (Pristupljeno: 02.05.2023.)
8. Europska komisija (2023). Zajednička poljoprivredna politika. Europska komisija. Dostupno na: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy_hr (Pristupljeno: 02.05.2023.)

9. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (2023). Europski fond za ruralni razvoj. Dostupno na: <https://www.eafrd.hr/> (Pristupljeno: 02.05.2023.)
10. Fakultet agrobiotehničkih znanosti u Osijeku (2023). *Suradnja s gospodarstvom*. Fakultet Agrobiotehničkih znanosti u Osijeku. Dostupno na: <https://www.fazos.unios.hr/suradnja-s-gospodarstvom> (Pristupljeno: 28.06.2023.)
11. Gospodarski list (2021). *Poljoprivreda kao poslovni izazov*. Dostupno na: <https://gospodarski.hr/rubrike/ostalo/poljoprivreda-kao-poslovni-izazov/> (Pristupljeno: 30.06.2023.)
12. Hrvatska gospodarska komora (2020). *Poljoprivreda i prehrambena industrija OBŽ*. Dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/poljoprivreda-i-prehrambena-industrija-obz5b697604a5090.pdf> (Pristupljeno: 12.05.2023.)
13. Lider Media (2020). *Samodostatnost – zadovoljavanje potreba iz vlastitih resurasa itekako može biti opasno*. Dostupno na: <https://lidermedia.hr/poslovna-scena/hrvatska/samodostatnost-zadovoljavanje-potreba-iz-vlastitih-resurasa-itekako-moze-biti-opasno-131646> (Pristupljeno: 03.05.2023.)
14. Lider Media (2022). *Pad proizvodnje kod gotovo svih kategorija voća i povrća ponovno pokazao ranjivost sektora poljoprivrede*. Dostupno na: <https://lidermedia.hr/biznis-i-politika/pad-proizvodnje-kod-gotovo-svih-kategorija-voca-i-povrca-ponovo-pokazao-ranjivost-sektora-poljoprivrede-141993> (Pristupljeno: 03.05.2023.)
15. Lider Media (2022). *Zakon o komasaciji: Sedam godina zakona po kojem nije proveden nijedan postupak*. Dostupno na: <https://lidermedia.hr/sto-i-kako/zakon-o-komasaciji-sedam-godina-zakona-po-kojem-nije-proveden-nijedan-postupak-142144> (Pristupljeno: 03.05.2023.)
16. Ministarstvo poljoprivrede (2021). *Nacrt strategije poljoprivrede od 2020. – 2030. godina*. Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/novosti/Nacrt_strategije_poljoprivrede_2020_2030_.pdf (Pristupljeno: 26.08.2021.)

17. Ministarstvo poljoprivrede (2021). Zeleno izvješće za 2019. godinu. Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske. Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjesce/2020_11_30%20Zeleno%20izvje%C5%A1%C4%87e%202019.pdf (Pristupljeno: 26.08.2021.)
18. Ministarstvo poljoprivrede (2023). Prioriteti hrvatske politike. Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske. Dostupno na: <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivredna-politika/prioriteti-hrvatske-politike/179> (Pristupljeno: 02.05.2023.)
19. Nacional (2022). *Natječaji za zakup poljoprivrednog zemljišta novi kamen spoticanja i mogućih zloraba*. Dostupno na: <https://www.nacional.hr/natjecaji-za-zakup-drzavnog-poljoprivrednog-zemljista-novi-kamen-spoticanja-i-mogucih-zloraba/> (Pristupljeno: 03.05.2023.)
20. Tportal (2022). *Smarter: Udruživanje poljoprivrednika treba biti strateški cilj*. Dostupno na: https://www.tportal.hr/biznis/clanak/smarter-udruzivanje-poljoprivrednika-treba-biti-strateski-cilj-20220214?meta_refresh=1 (Pristupljeno: 03.05.2023.)
21. Zakon o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu (NN 29/18, 32/19, 18/23). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/1015/Zakon-o-obiteljskom-poljoprivrednom-gospodarstvu> (Pristupljeno: 02.05.2023.)
22. Zakon o poljoprivredi (NN 118/18, 42/20, 127/20, 52/21, 152/22). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/232/Zakon-o-poljoprivredi> (Pristupljeno: 02.05.2023.)
23. Zakon o poljoprivrednom zemljištu (NN 20/18, 115/18, 98/19, 57/22). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/133/Zakon-o-poljoprivrednom-zemlji%C5%A1tu> (Pristupljeno: 02.05.2023.)
24. Žugaj, M., Dumičić K., Dušek V. (2006). *Temelji znanstvenoistraživačkog rada : metodologija i metodika*. Varaždin. Fakultet organizacije i informatike Varaždin. Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Popis grafikona

Grafikon 1. Stuktura poljoprivrednika prema organizacijskom obliku, 2019. godina.....	17
Grafikon 2. Struktura korištenoga poljoprivrednog zemljišta u 2019. godini.....	19
Grafikon 3. Proizvodnja žitarica, razdoblje od 2013. do 2019. godine.....	21
Grafikon 4. Proizvodnja uljarica, razdoblje od 2013. do 2019. godine.....	22
Grafikon 5. Proizvodnja šećerne repe, razdoblje od 2013. do 2019. godine.....	23
Grafikon 6. Intenzivna proizvodnja voća, razdoblje od 2013. do 2018. godine	24
Grafikon 7. Intenzivna proizvodnja povrća, razdoblje od 2013. do 2019. godine	25
Grafikon 8. Broj uvjetnih grla stoke, razdoblje od 2013. do 2018. godine	27
Grafikon 9. Ukupan broj proizvođača upisanih u Upisnik u ekološkoj proizvodnji (2013.–2019.)	28
Grafikon 10. Korištene poljoprivredne površine pod ekološkom proizvodnjom (2013.–2019.)	28
Grafikon 11. Struktura poljoprivrednih površina pod ekološkom proizvodnjom u 2019. godini	29

Popis slika

Slika 1. Prikaz ulaganja u vertikalne lance vrijednosti poljoprivrede	14
--	----